№ 60 Ապրիլ 2 (14) 1881 Ապրիլ 2 (14) № 60

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

[illegible] ուղղել
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
[illegible] տողին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Շամախուց. Նամակ Աստրախանից. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. [illegible] — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մի թուրքահայի տեսութիւնները.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒՑ

Մարտի 25-ին

Արդարև անհերքելի և անուրանալի է, որ «Մշակ» լրագիրը իր գոյութեան օրից մինչև այսօր ցոյց է տալիս հայ ազգին իր [illegible] և [illegible] և [illegible] է ոչ թէ միայն հայոց ազգի մի մասի համակրութիւնը, այլ և [illegible] հայերի, [illegible] և [illegible] [illegible]. [illegible] է [illegible] ուշադրութեան և այն [illegible], որ «Մշակը» [illegible] է [illegible], [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] թէև [illegible], որ «Մշակը» ոչ մի [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible], մի և նոյն ժամանակ [illegible] [illegible] որ մի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] մեր [illegible], [illegible] և [illegible] Շամախու [illegible] ազգային գործերի [illegible] և [illegible].

«Մշակի» 47 համարի մէջ [illegible] մի պարոն [illegible] է թարգմանում Ա. Էլ[illegible] վրա, [illegible] Ա. Էլ[illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible] և այլն, որ [illegible] է [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible].

Ա. Էլ[illegible] ոչ մի գրեանք չէ [illegible] և ոչ մի իր [illegible] [illegible] չէ [illegible] [illegible], և նրա [illegible] ոչ մի [illegible] և [illegible] [illegible] չեն [illegible] և մինչև այսօր [illegible] իրանց [illegible] մէջ են, բայց [illegible] թէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Եթէ [illegible] [illegible] իր [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Ա. Էլ[illegible] [illegible], իր և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], այդ մի [illegible] գործ չէ [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] և նրա [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] են «Մշակի» [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և մի քանի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible]. [illegible] Ա. Էլ[illegible] [illegible] է [illegible] և [illegible] [illegible] է, երբ ոչ [illegible] [illegible] և [illegible] մի քանի [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] չը [illegible], այլ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] և այլ ազգային գործոց.

[illegible] [illegible] [illegible] թէ [illegible] [illegible] և [illegible] Ա. Էլ[illegible] [illegible] [illegible]. այն ժամանակ ես կը [illegible] նրա [illegible] մի առ մի, բայց [illegible] [illegible] է [illegible] [illegible] Ա. Էլ[illegible] [illegible] և [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] թէ Շամախու 600 տուն հայ [illegible] [illegible] են միայն մի քանի [illegible] և [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] մէջ է, [illegible] [illegible] Ա. Էլ[illegible] [illegible] մեր գործերին [illegible]. Ոչ մի [illegible] և [illegible] չեն [illegible] [illegible]. Ա. Էլ[illegible] [illegible] [illegible] ոչ մի գրեանք չէ [illegible], այլ [illegible] է [illegible]. Եթէ ոչ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] կարող էր [illegible] և [illegible] Շամախու, [illegible] [illegible] [illegible] և 1880 թուի [illegible] [illegible] [illegible] մէջ [illegible] մեր [illegible] և [illegible].

* * *

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ

Մարտի 15-ին

Կ. Պօլսի «[illegible] ընկերութիւնից» [illegible] [illegible] [illegible] մինչ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] թէև կը [illegible] [illegible] [illegible] ամսի 27 րուբլի [illegible] [illegible] [illegible] «Մշակի» խմբագրութեանը [illegible] [illegible] [illegible] պ. պ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Գէորգ [illegible] 3 ր., [illegible] [illegible] 2 ր., [illegible] [illegible] 3 ր., [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 ր., [illegible] [illegible] [illegible] 2 ր., [illegible] [illegible] [illegible] 2 ր., [illegible] [illegible] 1 ր., [illegible] [illegible] 2 ր., Գէորգ [illegible] [illegible] 5 ր., [illegible] [illegible] 3 ր., [illegible] [illegible] 2 ր.

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇԱՄԱԽԻՈՑ. պ. [illegible] [illegible] [illegible] 8 րուբլի [illegible] [illegible]. «[illegible] [illegible] մեր [illegible] հայ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] րուբլի, [illegible] [illegible] այդ [illegible] իր [illegible] [illegible] [illegible].»

ՂԱՐԱԲԱՂԻՑ մեզ գրում են. «[illegible] [illegible] [illegible] մի նոր [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible] մէջ. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] են 5—6 [illegible] [illegible] մի [illegible] և [illegible] են մէջը, և [illegible] թէ 30 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] չեն կարող և [illegible] են ժողովուրդը. [illegible] միայն [illegible] են [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] են իրանց [illegible]. Այն [illegible] որ [illegible] այդ [illegible] [illegible] [illegible] է, [illegible] [illegible] [illegible] տեղ է [illegible].»

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են որ այդ քաղաքում և նրա շրջակայքում [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] որ [illegible] է [illegible].

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «[illegible] [illegible] է [illegible], որ [illegible] շրջակայ գիւղերի մէջ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] են գրաւ գրել, որոնք [illegible] [illegible] չունեն.»

[illegible] մեզ գրում են. «Մեր վիճակում [illegible] [illegible] [illegible] գիւղը [illegible] է [illegible], թէև 300 տուն հայ բնակիչներ ունի, որոնք [illegible] [illegible] են իրանց [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] մէջ, որ [illegible] է [illegible] [illegible] գետը. Այդ գետը [illegible] [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] վրա [illegible] [illegible] է մի [illegible] [illegible], որի [illegible] [illegible] [illegible] վրա [illegible] են [illegible] [illegible]. «[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].» [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մէջ և [illegible] [illegible] [illegible] չունի. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է, [illegible] գրել [illegible] [illegible] է. [illegible] մէջ [illegible] [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].»

Մեզ գրում են ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ, որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] պ. [illegible] և [illegible] Կ. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] է [illegible].

Լսում ենք որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է, եթէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], բայց [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մի [illegible] [illegible] և [illegible] է այդ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] իր [illegible] [illegible].

Մեզ գրում են ՍԻՂՆԱԽԻՑ. «Մեր քաղաքի [illegible], [illegible] մեծ մասը [illegible] են, [illegible] իրանց համար [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] չը [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] են [illegible]. [illegible] [illegible] մի [illegible] նոր [illegible] համար է [illegible] [illegible] [illegible] իրանց [illegible] [illegible] համար. Բայց [illegible] չը [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], որ [illegible] մի քաղաքի համար [illegible] է մի [illegible]. [illegible] մեր [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible]...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մի քանի [illegible] [illegible] [illegible] «[illegible]» մէջ Կ. Պօլսի [illegible] ազգայինների [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մի քանի [illegible] [illegible], որ իմ [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible]) ես մի [illegible] [illegible] եմ [illegible], այն է, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ոչ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Բայց [illegible] [illegible], երբ [illegible] եմ, որ այդ [illegible] [illegible] են [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible] [illegible], քան թէ [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] մի [illegible]... Այո, [illegible] եմ [illegible], որ Կ. Պօլսի [illegible] և [illegible] մէջ կայ մի մեծ [illegible], որի մի կողմը [illegible] է [illegible], [illegible] և [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible], որը [illegible] է, այո, [illegible] [illegible] և ոչ [illegible] [illegible], բայց [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible]. կարող են [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ազգայինները.—[illegible] [illegible]... Թէ [illegible] են [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] Կ. Պօլսի [illegible] մէջ [illegible] և [illegible] [illegible]. [illegible] կը [illegible] [illegible] [illegible] այն [illegible], որը [illegible] [illegible] եմ [illegible], այն է, [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], բայց [illegible] որ նա [illegible] մի կողմ [illegible], [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]... [illegible] [illegible] [illegible] նրան Կ. Պօլսի ազգայինները, որ [illegible] նոյն [illegible], ես չը կարող [illegible] մի [illegible] [illegible] իմ [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Կ. Պօլսի մէջ կան [illegible], որոնց [illegible] [illegible] [illegible] իր [illegible] վրա, որոնց համար [illegible] կը [illegible] [illegible] և այդ [illegible] [illegible] կը [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և այն [illegible] [illegible] [illegible]. Ես [illegible] եմ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] մեծ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] չեն [illegible], այլ [illegible] [illegible] են միայն [illegible] [illegible] և [illegible] ու [illegible] [illegible]. [illegible] եթէ կան Կ. Պօլսի մէջ [illegible] «[illegible] [illegible]», [illegible] [illegible] [illegible] են որ ես իրանց [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], թող [illegible] [illegible], միայն այն [illegible], որ «[illegible] [illegible]» թող իրանց [illegible] [illegible], որ [illegible] մէջ [illegible] [illegible] էլ թէև թէ [illegible] [illegible] չեն [illegible]... [illegible] [illegible] թէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Կ. Պօլսի [illegible] մէջ [illegible].

[illegible] [illegible] է, որ Կ. Պօլսի ազգային ժողովի մէջ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] են [illegible], [illegible] ու [illegible] [illegible] են [illegible], [illegible] իրանց մէջ [illegible] [illegible], [illegible]-[illegible], [illegible] ([illegible]), [illegible], և չը [illegible] էլ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] է, որ [illegible] [illegible] են [illegible] ու [illegible] այդ ժողովի մէջ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible], բայց թող [illegible] թէ մի «[illegible]» [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible] [illegible] այդ [illegible] [illegible] մէջ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible] [illegible] է [illegible] [illegible] այդ [illegible] [illegible] [illegible] մէջ, որի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] էր [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. «[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible]» [illegible] [illegible] [illegible]. Բայց [illegible] [illegible], [illegible] այս [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]՝ այդ [illegible] մեզ [illegible] [illegible] կը [illegible], [illegible] նան իրանց չը տիրած քաղաքացիների կլուբը»։

—

Զանգեզուրից մեզ հաղորդում են, որ այդ գաւառի գաւառական ուսումնարանի տեսուչ պ. Աբէչանեանը հրամայել է իր դպրոցի աշակերտներին, որ ամենեւին յարաբերութիւններ չունենան հայոց ծխական դպրոցի աշակերտների հետ և չը համարձակւին հայոց լրագիրներ կարդալ։

—

«Новости» լրագիրը հաղորդում է որպէս լուր, որ կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի հեշտացնել հոգևոր դասակարգին պատկանող և այդ դասակարգից դուրս եկած անձինքներին պետական ծառայութեան մտնելը։

—

«Моск. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է որ Թագաւորասպան Ռիսակովի ծնողները այցելելով իրանց որդուն բանտի մէջ, աղաչեցին ազդել նրան որ թեթևացնի իր խղճմտանքը և մատնի կառավարութեանը իր բոլոր ընկերներին, որոնք անդամ են նիհիլիստների ընկերութեան։ Բայց Ռիսակովը այնքան քաջասիրտ գտնվեցաւ որ միայն ժպտալով պատասխանեց իր ծնողների աղաչանքին և վերջացրեց պահանջելով որ ոստիկանութիւնը հեռացնի իր ծնողներին իր խուցից։ Ծնողները դուրս եկան դառն արտասուքներ թափելով։

—

«Моск. Вѣдом.» լրագիրը հաղորդում է որ լեհական պատգամաւորութիւնը ներկայանալով ներքին գործերի մինիստրին, կոմս Լորիս-Մելիքովին ի մէջ այլոց ասաց։ «Թագաւոր կայսրը ցաւում է, որ յոգնածութեան պատճառով չը կարողացաւ ինքն ընդունել պատգամաւորութիւնը, բայց յանձնեց յայտնել լեհացիներին իր կողմից շնորհակալութիւնը նրանց գալու համար այդքան հեռաւոր տեղից։ Թագաւոր կայսրը հաւատում է լեհացիների զգացմունքներին և առաջին կարելութենից օգուտ կը քաղէ լեհական հասարակութեան ներկայացուցիչների հետ աւելի մօտ յարաբերութիւններ հաստատելու համար»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են, որ այդ քաղաքում դիտաւորութիւն կայ հաստատել մի հայոց հրատարակչական ընկերութիւն, այսինքն մի ընկերութիւն, որի նպատակը պէտք է լինի հրատարակել հայերէն գրքեր։

—

«Արարատ» ամսագրի մէջ տպւած են երկու հեռագիրներ, որ վեհափառ Կաթողիկոսը ուղարկել է մարտի 3-ին Թագաւոր Կայսրին։ Հեռագիրներից մէկը վշտակցական է մարտի 1-ի եղեռնագործութեան առիթով, իսկ երկրորդը շնորհաւորական է Թագաւոր Կայսր Ալէքսանդր Ալէքսանդրովիչի գահակալութեան պատճառով։ Այդ հեռագիրներին պատասխան ստացւեցաւ արտաքին գործերի մինիստրի պաշտօնակատար Գիրսի ստորագրութեամբ, որի մէջ ասւած է. «Նորին Կայսերական Մեծութիւնն ընկալաւ զերկուս հեռագիրս Ձերոյին Վեհափառութեան և հաճեցաւ հրամայել ինձ յայտնել ձեզ զշնորհակալիս վսեմ համակրութեանն, զոր արտայայտեալ էիք առ Մեծ Թագաւորն և վասն ցաւակցութեանն, որ դիպեցաւ Ռուսիոյ, նաև վասն շնորհաւորութեան և ցանկութեանցն, զորս յայտնեալ էիք Նորին Մեծութեան ի դէպս ամբառնալոյ Նորա ի Գահ Նախահարց իւրոց»։

—

«Արարատի» մէջ կարդում ենք որ Կաթողիկոսի կարգադրութեամբ մարտի 14-ին Էջմիածնի տաճարի մէջ մաղթանքներ կատարւեցան Թագաւոր Կայսր Ալէքսանդր Ալէքսանդրովիչի գահակալութեան համար, իսկ հետևեալ օրը, մարտի 15-ին, հանգուցեալ Թագաւորի Թաղման հանդէսի օրը, կատարւեցաւ նոյն տաճարի մէջ հոգեհանգիստ Նրա յիշատակին։

—

Գ. Հանէկեանը յայտնում է որ իր դասախօսութիւնը ֆրանսերէն լեզուով կանանց խնդրի վրայ, նա կարդալու է Արծրունու Թատրոնում ապրիլի 7-ին, երեքշաբթի օր։ Դասախօսութեան հետաքրքիր պրոգրամայի հետ մենք արդէն ծանօթացրինք մեր ընթերցողներին «Մշակի» № 54 մէջ։

—

«Кавказскій Курьеръ» լրագրի խմբագրութիւնը իր նախկին բնակարանից անցել է այժմ Արծրունու գալլերէա, այնտեղ, որտեղ առաջ գտնվում էր «Тифлисская Объявленія» լրագրի խմբագրատունը։

—

Գ. Ա. Նիկոլաձէն կարդում է Արծրունու Թատրոնում մի շարք դասախօսութիւնների վրայ գրականութեան մասին։ Այդ դասախօսութիւնները կարդացվում են վրաց լեզւով, իսկ մի քանի պարոններ ռուսերէն լեզւով են դասախօսում Կրուժոկում։ Գ. [illegible] շարունակում է կարդալ Կրուժոկում իր հրապարակական դասախօսութիւնները Փիզիկայից։ Միայն հայոց լեզուն առայժմ Թիֆլիսում ոչ մի ամբիոնից չէ լսւում։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ հաղորդում են որ այդ քաղաքի հայերի մէջ հիմնւել է մի ընկերութիւն որի նպատակն է օգնել տեղիս հայազգի ուսումնառու մանուկներին և աղջկերանց առանց խտրութեան կրօնի։ Թղթակիցը յոյս է յայտնում որ նորածին ընկերութիւնը մեծ համակրութիւն կը վայելէ Աստրախանի հայ հասարակութեան կողմից։

—

Ներկայ համարի բանասիրական բաժնում արտատպում ենք «Մասիս» լրագրից պ. Գրիգոր Նիկողայեանի մի յօդւած «Մի [illegible] տեսութիւնները» վերնագրով։ Յօդւածի երկրորդ մասը կը տպենք հետևեալ համարում։

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են։ «Փետրվար ամսի վերջերում եղաւ երեսփոխանական ժողով։ Այդ տեսակ ժողովներում նախ՝ խօսակցութեան նիւթը պէտք է առաջուց յայտնի լինի բարեկարգներին և երկրորդ՝ այն ժողովում, ուր պէտք է նոր հոգաբարձուներ ընտրւին, հին հոգաբարձուները պէտք է տան համառօտ տեղեկութիւն հիմնադիրներին ուսումնարանի նիւթական, ուսումնական և առհասարակ իրանց գործունէութեան մասին։ Բայց դժբաղդաբար ոչ մէկն էլ չեղաւ։ Այդ ժողովում խօսեցին նախ՝ ուսումնարանի ծախսով շինել տալ մի շինութիւն, ուր տեղափոխւեն թէ դասատունը և թէ ուրիշ հասարակական հիմնարկութիւնները և այդ հաստատութիւնների բնակարանները վարձով տալուց պահպանւի դպրոցը։ Այդ բանը իրագործելու համար վճռւեցաւ որ հիմնադիրները իրանց ընծայաբերութեան տասներորդը վճարեն։ Նոյնպէս խօսւեցաւ պ. Միքայէլեանցին ուսումնարանի հաշւով ուղարկել բարձր ուսում առնելու համար, բայց չախորժւեցաւ ուսումնարանի նիւթական միջոցների պակասութեան պատճառով։ Վերջապէս ընտրւեցան դպրոցների համար նոր հոգաբարձուներ։ Ընտրութիւնը բաւական անշուք էր»։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ մամուլի տակից դուրս եկաւ և շուտով կը ստացւի «Երևանի նահանգի բուսականութիւնը» վերնագրով գրքոյկը, որ բաղկացած է 96 երեսից և տպւած է Երևանում։ Կը ծախւի առանձնապէս Թիֆլիսի մէջ «Կենտրոնական» գրավաճառանոցում։

—

ՄՕԶԴՕԿԻՑ մեզ գրում են։ «Մարտի 19-ին տեղիս քաղաքային դումայում շատ բանակռիւներից յետոյ վերջացաւ քաղաքագլխի ընտրութիւնը։ Ընտրւեցաւ դարձեալ նախկին քաղաքագլուխ, պ. Յովհաննէս Թուշմալեանց։ Յոյս ունենք որ պարոնը ի նկատի առնելով քաղաքի շահերը, աւելի եռանդով կաշխատի յօգուտ քաղաքի, քան թէ մինչև այժմ էր անում»։

—

Մեզ գրում են Մօզդօկից որ այդ քաղաքի մի քանի պարոններ դիտաւորութիւն ունեն փաստաբանների կլուբ բանալ Մօզդօկում։ Թղթակիցը աւելացնում է որ առանց այդ էլ Մօզդօկի շռայլութիւնը և թղթախաղութիւնը վերին ծայրն է հասած և աւելի լաւ կը լինէր բաց անել քաղաքում մի աղքատանոց, արհեստանոց, կամ մի այլ օգտաւէտ հիմնարկութիւն, քան թէ երկրորդ կլուբ։

—

Մեզ հաղորդում են հետևեալը։ «Վաղարշապատից մի բարեկամ մասնաւոր նամակով գրում է հետևեալը։ Զանազան և հաստատ աղբիւրներից լսեցի, որ Էջմիածնի կանցլէր Մանկունին որոգայթներ է լարել Կ. Պօլսի պատրիարք Ներսէսի դէմ, որով աշխատում է ձեռք բերել նշանակութիւն և ինքն ընտրւել Կ. Պօլսի պատրիարք։ Բայց մենք մեծայոյս ենք որ գոնէ Կ. Պօլսի հայերը կաշխատեն անպատճառ մնալ Ներսէսին և կործանեն Մանկունու այն նպատակները։ Կարելի է կասկածել է որ Ներսէսին հեռացնելու և ոչնչացնելու նախնական փորձերն էլ նոյն աղբիւրից էին ծագում»։

—

Ահա երեք օր է որ Կովկասեան սարերի գըլխաւոր շղթայի վրայ ձիւնի պատճառով Ռուսաստանի փոստը չէ ստացվել Թիֆլիսում։ Մենք չենք յիշում որ այդ տեսակ տարի եղած լինի, որ մինչև ապրիլ ամիսը Կովկասեան սարերի ճանապարհները դեռ եւս բաց չը լինեն։ Այն ինչ Թիֆլիսում, թէև երեք շաբաթ որ անընդհատ անձրևներ են գալիս և փոքր ինչ ցուրտ է անում, բայց այնու ամենայնիւ մեզ մօտ բոլոր բոյսերը արդէն ծաղկել և կանաչել են։

—

Ներկայումս Թիֆլիսեցի հայ քահանաներից մինը մի յանցանք էր գործել և երբ մի քանի նրան ծանօթ անձինք ախտեցին յանդիմանել այդ հօրը, ասելով որ այդ տեսակ վարմունք անվայել է թէ կրօնաւորին և թէ աշխարհականին, քահանան պատասխանեց։ «Թռաւոտն մեր աչքը, երբ քահանան մի փոքր ինչ բանի մէջ է մեղանչում, իսկոյն լուից ուղտ էք շինում, այն ինչ երբ Մանկունիները ամբողջ ուղտը ուտում ու փլաւ են անում ու մեզ ամենքիս քանդում, դուք գունդերով փորը ցցած, գլուխ էք տալիս այդ ուտողներին»։ Այդ խօսքերին մեր փիլիսոփայ քահանան աւելացրեց և վրացերէն ասաց թէ՝ «[illegible] էրի, խոջ քէրի», որ նշանակում է՝ «ճնճղուկ ժողովուրդ, այծերի էլ փորցաղէ»։

—

Մի պարոն, Արշակ Տէր-Զաքարեանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը։ «Յա կարդացի այս և այն լրագիրներում որ պ. Նէկէնին, Վիեննայում առաջարկում է 60 զանազան առարկաներից բաղկացած ապրանք 7 րուբլիով, պահանջելով միայն 1 րուբլի փոստի ծախսի համար, գայթակղւեցայ և գնացի անցեալ 1880 թւի նոյեմբերի 7-ին ուղարկեցի 7 րուբլի պ. Նէկէնին։ Բայց մինչ այժմ ոչ ապրանքն եմ ստացել Վիեննայից, ոչ էլ իմ փողը։ Դա ուրեմն ուրիշ բան չէ եթէ ոչ խաբէբայութիւն։ Ահա ինչ է նշանակում 60 առարկաներից բաղկացած մի ամբողջ ապրանք 7 րուբլիով»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

Երկու սև կէտեր երևացել են արևմտեան Եւրոպայի քաղաքական հորիզոնի վրա, հաղորդում են լրագիրները։ Ֆրանսիական հանրապետութեան զօրքերը պատերազմական գործողութիւններ են սկսել Տունիսի սահմանակից ցեղերի դէմ։ Այդ ակցիական կռիւները երևի պատերազմի պատճառ կը դառնան Ֆրանսիայի և Տունիսի մէջ, որին համակրում է և գաղտնի կերպով պաշտպանում է Իտալիան։ Յունական կառավարութիւնը յայտնել է, որ նա չէ կարող ընդունել այն զիջումները, որոնք բանաձևացուցել են հաւաքւած պետութիւնների ներկայացուցիչներից և պատերազմ է պատրաստւում Թիւրքիայի դէմ, հաւատացած լինելով, որ Անգլիան նրան զօրանի օգնութիւն կը հասցնի։

Այսպիսով մասնակի պատերազմ կարող

ախտ՛ս է երկու քայլ անգամ առնելու յաջողութիւն տալ այդ օգտակար հաստատութեան համար, որ ասւում է «Կ. Պօլսի Հայոց Ազգային Ժողով»։

Ամբողջ դար է, որ Կ. Պօլսի միջով հարիւրաւոր Եւրոպայի ճանապարհորդներ են գալիս անցնում Հայաստան այդ նշանաւոր երկիրը ուսումնասիրելու. ցոյց տուէ՛ք ամբողջ դարուայ մէջ մի հատ Կ. Պօլսեցի Հայ, որը գընացած լինէր իր սեփական Հայրենիքը նրան օրինաւոր կերպով ուսումնասիրելու և նորա վրայ մի ճիշդ և ամբողջ գաղափար կազմելու համար։

Քանի որ Կ. Պօլսի մէջ սկսել է զարգանալ մեր գրականութիւնը, գուցէ հազար հազար ոտանաւորներ ու վիպասանութիւններ են գրւել, որոնց մէջ այնչափ առատ թանաքի արտասուքներ են թափել «հայրենեաց թշւառութեան» համար. հայրենեաց ոչ նոյն օրւայ մէջ էր անցել, որ այդ կոկորդիլոսի արտասուքներ թափողները մի՛ վեր կենային ու գնային իրանց «սրբազան հայրենիքը», իրանց բազմաչարչար և թշւառ եղբայրների ու քոյրերի հետ երես առ երես խօսելու ու նրանց վիշտը սփոփելու համար։

Այնչափ տարի է, որ Կ. Պօլսի մէջ սկսել է հաստատւել ազգային Թատրոնական բեմ, որի վրայ երևացել են հազար ու մէկ երևակայական ու փտած ողբերգութիւններ, Հայոց մինչև Ջրհեղեղեան պատմութիւնից վեր առած. ու հեղինակի միտն է եկել կենդանի ողբերգութիւններ ստեղծել, թողնելով Հայկին ու Բէլին մի կողմ, առնելով նիւթ՝ Հայաստանցի այն հազարաւոր զուարթ ու փարթի նման բացուած թարմ ուժերը, որոնք մաշվում են Կ. Պօլսի նոյն կուրացած հեղինակների աչքերի առաջ բռնակալութեան և հազար ու մէկ զրկանքների մէջ։ Հէնց այսօր ինձ պատահեց լինել հետևեալ սրտաշարժ տեսարանին իմ բնակութիւնից քիչ հեռու. Պէրայի փողոցի մի անկիւնում խռնւած գետնի վրայ նստած են նահապետական համեստութեամբ մի քանի Հայ համալներ, և որոնց ժամանակ փողով չոր ու ցամաք հաց եղբայրական սիրով բաժանում են միմեանց մէջ, ու լուռ ու մունջ, երեսները խաչակնքելով շարունակում են իրանց գոյութիւնը մի օրւայ համար, չմտածելով թէ վաղը որ տեղից մի կտոր հաց կը գտնեն։ Աստուած։ Մտքով կանչում եմ մէջս, չքաւոր են իսկ Հայաստանի խեղճ պանդուխտները. նայեցէք նոցա և եթէ ձեր սրտի մէջ հէնց մի կաթիլ մարդկային զգացմունք կայ՝ տեսէք թէ կարող էք զսպել ձեր յուզմունքը. տեսէ՛ք ձեզ կենդանի ողբերգութիւն, երբ խեղճ Հայ պանդուխտն՝ որ տեղից եւ եկել էր հայրենիքից՝ հեռանում է իրան սրտատրոփ, որովհետև այդ հայրենիքը կանգնեցնում է նորա աչքի առաջ նորա անօգնական պառաւ մայրը, նորա սիրած հայրենի բնութիւնը և երկինքը։ Սակայն ո՞ր Հայ ողբերգողն է բարեհաճել ուշադրութիւն դարձնել այսպիսի մի «պոլսեցիական» (արդար, այսինքն ամբարտաւանական) նիւթի վրայ, որով Հայկ ու Բէլի տեղ դուրս գար Հայաստանի այժմեան կենդանի զաւակների դրութիւնը։ Կ՚ասէք ի հարկէ թէ՝ «քաղաքակրթութեան կը պակսի»։ Այո, ինչ որ ասես Կ. Պօլսի մէջ, միայն երկու պատասխան կը լսես. «փարա չանենք և քաղաքակրթութեան կը պակսի» (*).

Քանի՞ տեսակ օրինակներ բերեմ ես ապացուցանելու համար, որ Կ. Պօլսի ազգային գործիչները, ինչպէս այժմ, այնպէս և միշտ բնաւ չեն հետաքրքրւել բնիկ Հայաստանով, բնաւ երբէք չեն ուզեցել տեսնել այն, ինչ իրանց աչքի և քթի տակ է եղել. այլ միշտ աչքերը ուղղել են դէպի Բոսֆորի ամպերը, փնտրել են իրանց զարգացած երևակայութիւնը ու թղթի միտքեր։ Ահա այժմ հէնց այսպիսի մտածողներ են, որոնք իրանց «պոլսական բաղձանութիւնները» են ուզում ճանաչել բնիկ հայութեան մէջ... Բայց ցաւալին այն է, որ բոլոր մտածողներն և պատասխանողներն էլ են ուզում «պոլսական բաղձանութիւնը» համարվել, և Թերթի աշխատակիցներն էլ, և կեղծաւոր պատմաբաններն էլ, և խորհրդական գրագիրներն էլ, և [illegible]ներն էլ և լրագրութեան ու ազգ գործունէութեան արհեստով պարապող ատամներն է. ցաւալին այս է.... Բայց Թողնենք «պոլսական բաղձանութիւնները», դառնանք կրկին դէպի «մեծ ապագայ» պատրաստող ազգային գործիչները։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂԱՅԵԱՆ

---

*) Այսպէս «փարա չանենալը» երևի մի պատճառ է իրանց պատրիարքին խաբելու համար, որովհետև ամեն տեսակ զեղծութիւններ գրելով, Կ. Պօլսի Հայերը իրանց պատրիարքին այնպէս են պատկերացնում, որ քիչ է մնում գաւառականներին այցելութիւն գնացած ժամանակ փոխանակ իր սեփական կառքով գնալու, գնայ այն աւանակով, որով Յիսուս մտաւ Երուսաղէմ։ Իսկ «քաղաքակրթութեան պակսելը» բնաւ չէ արգելում Պօլսեցիներին ամեն տեսակ ազգային շռայլութիւններ անել, փոխանակ լուրջ գործի-